

Erica Goldson: Itt állok

május 2, 2013

A New York állambeli Cocksackie Athens High School 2010-es *rendhagyó és felkavaró* évváró beszéde, mely végigsöpört a világhálón. ()

Elmesélek egy történetet egy fiatal, de buzgó zen szerzetesről, aki egy nap odament mesteréhez ezzel a kérdéssel: “Ha nagyon keményen és szorgalmasan dolgozom, mennyi időbe telik majd nekem, hogy elérjem a zen állapotot?” A mester elgondolkodott, majd azt felelte: “Tíz évbe.” Akkor a tanítványa azt kérdezte: “De ha nagyon-nagyon-nagyon igyekszem, és mindent beleadok, akkor mennyi időbe telik?” A mester: “Hát, akkor húsz évbe.” “De ha igazán, tényleg nagyon igyekszem, akkor hány évbe?” – kérdezte a szerzetes. “Harminc évbe.” – vágta rá a mester. “Én ezt nem értem – mondta csalódottan a tanítvány – ha keményebben dolgozom, akkor tovább fog tartani? Miért mondod ezt?” A mester így felelt: “Ha fél szemedet a célra szegezed, akkor csak fél szemed lehet az oda vezető úton.”

Én éppen ezzel a dilemmával találtam magam szembe az amerikai oktatási rendszerben. Annyira koncentrálnak a célra, legyen az akár egy dolgozat megírása vagy osztályelsővé válás, hogy közben nem jut időnk a tanulásra. Minden eszközt felhasználunk, hogy eredeti célunkat elérjük.

Sokan azt gondolják, hogy ha egyszer sikerült valakinek egy dolgozatot jól megírni vagy eljutni addig a megtiszteltetésig, hogy az évváró beszédet elmondhatja, akkor igazán tanult valamit az az illető. Hát, igen, valamit biztosan tanult, de nem annyit, amennyit tanulhatott volna.

Talán csak annyit tanult meg, hogyan kell minél több nevet, helyet, dátumot az agyába vésni, amit aztán el is kell felejtene, hogy helyet csináljon benne a következő dolgozat tárgyához. Sajnos az iskola nem az, ami lehetne. Jelenleg a legtöbb ember azzal az eltökélt szándékkal lép az iskolába, hogy minél előbb kikerüljön belőle.

Én épp a célállomáson tartózkodom. Elvégeztem az iskolát. Mindezt egy rendkívül kellemes élményként kellene elkönyvelnem, főleg, így, hogy osztályelső lettem. Ám, visszatekintve, nem állíthatom, hogy bármelyik osztálytársamnál okosabb is lettem. Csak annyit állíthatok biztosan, hogy az utasítások betartásában és a rendszer éltetésében a legjobb vagyok. Mégis, itt állok, és nagyon büszkének kellene lennem arra, hogy befejeztem tanulmányaim ezen részét. Ősszel pedig továbblépek, hogy megtegyem a következő tőlem elvárt lépést, és megszerezsem azt a darab papírt, amely igazolja, hogy képes vagyok munkába állni.

De én erre azt felelem, hogy én egy emberi lény vagyok, egy gondolkodó lény, egy kalandvágyó lény – nem pedig egy dolgozó ember a sok közül. A dolgozó ember olyasvalaki, aki a monotonitás csapdájában vergődik: egy mások által felállított rendszer szolgája. Ám én épp most mutatom meg, hogy én voltam a rendszer legjobb rabszolgája. A végletekig betartottam minden utasítást. Míg mások az órák alatt álmodozgattak, és később remek művészek lettek, én szorgalmasan jegyzetelgettem, és remek teszt-kitöltő lettem. Míg mások házi feladat nélkül jöttek be, mert leckeírás helyett valami érdekes könyvet bújtak, én ilyet sosem engedtem meg magamnak. Míg mások zenéltek, és dalszövegeket írtak, én szorgalmi feladatokat gyártottam, pedig azok nélkül is kitűnő jegyet kaptam volna. Így, most elgondolkodom, tulajdonképpen miért csináltam mindezt, miért akartam osztályelső lenni? Az igaz, hogy kiérdemeltem, de mi értelme volt? Amikor majd elhagyom az oktatási rendszer intézményeit, akkor vajon sikeres leszek, vagy épp ellenkezőleg, eltűnök a süllyesztőben? Fogalmam

sincs, mit akarok kezdeni magammal, nincs semmi szenvedélyem, mert minden tantárgyban csak a munkát láttam, és ugyan minden tantárgyból kitűnő voltam, de csak a jó jegy kedvéért, és nem a tudás elsajátításának kedvéért. Őszintén szólva, most alaposan be vagyok rezelve.

John Taylor Gatto, egy nyugalmazott tanár és a kötelező iskolázás vérmes kritikusa úgy véli: „A fiatalság legjobb tulajdonságait bontakoztathatnánk ki: a kíváncsiságot, kalandvágyat, rugalmasságot, a meglepően tiszta rálátást a dolgokra, pusztán azzal, hogy az idővel, tankönyvekkel, dolgozatokkal rugalmasabban bánnánk, hogy a gyerekeket igazán kompetens felnőttekkel hoznánk össze, hogy hagynánk a gyerekeknek szabadságot abban, hogy bátran kockáztassanak. De mindezt nem tesszük.” Ezek között a betonfalak között azt várják el tőlünk, hogy mindannyian egyformák legyünk. Arra treníroznak, hogy minden szabványtesztet jól töltsünk ki, és akik a szabványtól eltérnek, mert másféle szemmel néznek a dolgokra, azok a közoktatás szemében értéktelenek, és megvetéssel találják szembe magukat.

H.L. Mencken az American Mercury 1924. áprilisi számában azt írta, hogy a közoktatás célja nem az, hogy „megtöltsük az ifjúságot tudással és fejlesszük értelmüket. .. Semmi nem állhat távolabb a céltől. A cél csupán az, hogy minél több olyan egyén kerüljön ki az iskola falai közül, akik ugyanarra a biztonságos tudásszintre elértek, és hogy kitermeljen egy szabványpolgárságot, a véleményeltéréseket és eredetiséget pedig el kell fojtani.” (Gatto)

Hogy ezt a gondolatmenetet tovább gördítsük, gondoljunk csak a “kritikus gondolkodás” tevékenységére. Tényleg létezik olyasmi, hogy “kritikátlan gondolkodás”? A gondolkodás egy olyan folyamat, mely során információkat gyűjtünk magunkba, hogy véleményt formálhassunk. De ha az információkkal szemben kritikátlanok vagyunk, akkor egyáltalán megtörténik a gondolkodás bennünk? Vagy csak ostoba módon mások véleményét fogadjuk el igazság gyanánt?

Velem pontosan ez történt meg, és ha tizedikben nem vet össze a sors egy rendhagyó angoltanárral, Donna Bryannel, aki lehetővé tette számomra, hogy kitárjam az agyam kapuit és kérdéseket tegyek fel, mielőtt elfogadnám a tankönyv minden szavát, akkor eláshattam volna magam. Már kinyílt a szemem, de az agyam még most is kába. Újra kell tanulnom gondolkodni és folyamatosan arra figyelmeztetni magam, hogy ez a látszólag épelméjű világ mennyire bolond.

És most itt állok egy olyan világban, ami a félelem irányítása alatt áll, egy olyan világban, ami elnyomja az egyediséget, mely mindannyiunkban ott lakozik, egy olyan világban, ahol vagy beletörődünk a korporatizmus és materializmus embertelen ostobaságába, vagy megmakacsoljuk magunkat és ellenállunk neki. Az oktatási rendszer nem villanyoz fel bennünket, hiszen olyan munkákat akar észrevétlen ránk erőltetni, amelyeket egy robot is el tudna végezni, amelyekre igazából nincs is szükség, olyan rabszolgamunkákat, melyek során nem fűt bennünket az értelmes célok megvalósítása iránti vágy. Ha a pénz lesz a motiváló erőnk, akkor minden választási lehetőségünk a semmibe vész. Az ösztönző erő a szenvedély kellene, hogy legyen, de épp ez az, ami abban a pillanatban elillan, hogy átlépjük egy olyan rendszer küszöbét, amelyik kiképez bennünket, ahelyett, hogy lelkesítene és ösztönözne.

Mi viszont több vagyunk, mint beprogramozott könyvespolcok, akiket arra állítottak be, hogy az iskolában bebiflázott adatokat köpködjük ki magunkból. Mindannyian egyéniségek vagyunk, minden emberi lény ezen a bolygón egyedi, hát nem érdemlünk mindannyian valami jobbat, hogy értelmünk a haladást szolgálja, és nem a magolást, hogy alkossunk a sok haszontalan tevékenység helyett, hogy elmélkedhessünk a sok mentális tespedés helyett? Nem azért vagyunk itt, hogy diplomát szerezzünk, aztán pedig munkába álljunk, hogy aztán rendre betagozódjunk a fogyasztói társadalomba. Ennél többre vagyunk hivatva.

A legszomorúbb azonban az egészben az, hogy a diákok

többségének meg sem adatik, hogy ráébredjen mindarra, amire én már ráébredtem. A diákok többsége agy mosáson megy keresztül, amely során önmagát feladó munkaerőt termelnek ki, mely önként hajtja a fejét a mammutvállalatok és titkolózó kormányhivatalok igájába, és ami a legrosszabb, mindez számukra észrevétlenül történik. Már sosem fogom tudni visszaforgatni az idő kerekét, tizennyolc évem elmúlt. Nem tehetem meg, hogy egy olyan országba meneküljek, ahol az oktatási rendszer célja az elmék megvilágosítása, és nem a betanítása. Életem ez a szakasza ezennel lezárult, és most azt szeretném elérni, hogy mások ne kerüljenek bele abba a csapdába, ahol beszabályozzák őket és kizsákmányolják a bennük rejlő értéket. Emberi lények vagyunk. Gondolkodó, álmokat szövögető, felfedező, alkotó művészek, írók, mérnökök. Egy fa csak akkor tud kiterébélyesedni, ha a gyökere biztos talajban áll.

De ti, akik arra vagytok kárhóztatva az iskolapadokban, hogy az oktatók tekintélyelvű ideológiái előtt hajbókolni kényszerüljete, ti se keseredjete el! Nekete is megadatek a lehetőség, hogy felálljatek a padból, hogy kérdéseket tegyetek fel, hogy kritikát fogalmazzatek meg, és megalkossatek saját véleményeteke. Követeljete ki magatoknak a lehetőséget, hogy értelmeteke kiterjeszthessete, ahelyett, hogy irányítás alá hajtatek a fejeteke! Követeljete ki a ti érdeklődéseteke számot tartó tanórákat! Jelentsete ki bátran, hogy pusztán egy dolgozat kedvéért való tanulás nektek nem elegendő! Az iskolai oktatás egy remek eszköz, ha jól használjatek, de sose a jó jegyekért tanuljatek, hanem koncentráljatek arra, amit elsajátíthatek!

Nem kívánok senki ebben az általam elítélt rendszerben dolgozót megsérteni, csak változtatásokat szeretnék kieszközölni. Önöknek áll ugyanis hatalmában a rendszer hibáin javítani. Biztos vagyok benne, hogy amikor Önök tanárnak álltak, vágyálmaikban nem unatkozó diákok képe lebegett. De nem fogadhatjatek el a kormányzó szervek zsarnokoskodását, ami

meg akarja határozni, hogy Önök mit és hogyan tanítsanak a gyerekeknek, közben pedig büntetéssel fenyegetőznek, ha nem teljesítik parancsaikat! Túl sok forog kockán!

Azoknak, akik most velem együtt hagyják el ezt az intézményt, azt üzenem, hogy ne felejtsetek el mindazt, ami a tantermek falai között történt veletek. És ne hagyjátok magukra azokat, akik utánatok ülnek be a padokba! Mi vagyunk a jövő, és nem hagyhatjuk, hogy a rossz szokások tovább éljenek! Le fogjuk dönteni a korrupció vastag falait, hogy helyükben Amerikaszerthe a tudás kertjei zöldüljenek. Ha megszereztük ehhez a tudást, a hatalom is a kezünkben lesz, hogy bármit megtehessünk, de ezt a hatalmat csakis jóra használjuk, mert addigra kiműveljük magunkat, és bölcsek leszünk. Kérdezünk, és követeljük az igazságot.

Hát, most itt állok. Osztályelsőként állok itt. Az a környezet alakított engem, aminek szerves részei a társaim is, akik most itt ülnek, és hallgatnak engem. Nélkülük sosem jutottam volna idáig. Mindenkinek része van abban, hogy azzá váltam, ami most vagyok. Vetélytársaim, de egyben hátvédjeim is voltak. Tulajdonképpen akármelyikünk elmondhatná az évvégi beszédet.

Most el kellene búcsúznom ettől az intézménytől, azoktól, akik fenntartói, azoktól, akik mellettem és mögöttem állnak, de remélem, hogy ez a búcsú több mint egy szimpla búcsúszó, hiszen rövidesen újra összegyűlhetünk egy pedagógiát megújító mozgalom zászlaja alatt. De most először is menjünk, és szerezzük meg az erre jogosító papírt, ami igazolja, hogy elég okosak vagyunk egy ilyen feladat elvégzéséhez!

Forrás: Erica Goldson blogja

Fordította: Miskolczi Zsuzsanna

Megjegyzés: Erica Goldson felkavaró beszédét követően, belevetette magát az alternatív oktatás rejtelseinek feltárásába, jelenleg

Guatemalában, önkéntes tanárként dolgozik egy titkárnőképző iskolában. Saját iskola alapítását is tervbe vette. Beszédét nem csak a Youtube-on és más webhelyeken lelhetjük fel, hanem egy érveléstechnikai tankönyv oldalain publikálva is (John , John C. Bean, June Johnson: Writing Arguments: A Rhetoric with Readings, 9th Edition, Longman 2011). Erica Facebook oldalt is fenntart.

További ajánlott olvasnivalók:

Interjú Ericával

- J. T. Gatto írásai
- Részvételi demokrácia és az iskola (Fóti-Miskolczi)
- Poroszos-e a mai magyar iskolarendszer? (Fóti P.)
- Az iskola kedvetlen feladatteljesítőket produkál (G. Hüther)
- Az igazi nevelés (D. Gribble)
- Miért nem tehetnek fel a gyerekek kérdéseket az iskolában? (Fóti P.)
- Embernek való iskola (Vargha B.)
- John Holt írásai

Ajánlott néznivalók:

- Le a szellemi rabruhával! (Virágh Sz.)
- Summerhill-film